

BANKOWE KREDYTY WALORYZOWANE DO KURSU WALUT OBCYCH W ORZECZNICTWIE SĄDOWYM

THIS NOTE IS LEGAL TENDER
FOR ALL DEBTS, PUBLIC AND PRIVATE

Michał Jabłoński, Krzysztof Koźmiński

BANKOWE KREDYTY WALORYZOWANE DO KURSU WALUT OBCYCH W ORZECZNICTWIE SĄDOWYM

Michał Jabłoński, Krzysztof Koźmiński

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 marca 2018 r.

Recenzent

Prof. dr hab. Hubert Izdebski

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Grażyna Polkowska-Nowak

Opracowanie redakcyjne

Katarzyna Paterak-Kondek

Ilustracja na okładce

kentoh/iStock

Łamanie

Andytex

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2018

978-83-8124-409-1

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	7
Wstęp	9
Rozdział 1	
Spory kredytobiorców z bankami – aktualny stan dyskusji	17
1.1. Waga problemu	17
1.2. Główne tezy kredytobiorców	21
1.3. Orzecznictwo sądowe i linia orzecznicza – refleksje ogólne	25
Rozdział 2	
Ramy prawne	33
2.1. Przepisy Kodeksu cywilnego	33
2.2. Przepisy Prawa bankowego	38
2.3. Przepisy dyrektywy 93/13	39
2.4. Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej	40
2.5. Przepisy dyrektywy 2004/39/WE	45
Rozdział 3	
Metoda i przebieg badań	47
3.1. Założenia	47
3.2. Metoda	52
3.3. Przebieg badań	57
3.4. Inne trudności	63
Rozdział 4	
Główne tezy kredytobiorców w świetle orzecznictwa sądowego	68
4.1. Generalna niezgodność z prawem kredytowych klauzul denominacyjnych i indeksacyjnych	68
4.2. Bank jako instytucja zaufania publicznego	87
4.3. Kredyt waloryzowany do kursu waluty obcej jako instrument finansowy ..	106
4.4. Niedopełnienie obowiązków informacyjnych przez banki	133
4.5. Niedozwolona presja na konsumentów	159
4.6. Niedopuszczalność pobierania spreadu i wadliwość klauzul spreadowych ..	166

4.7. Zmienność oprocentowania	185
4.8. Klauzula rebus sic stantibus	208
4.9. Pozorna walutowość kredytu	215
4.10. Konsekwencje prawne wyroków Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	221
4.11. Brak zdolności kredytowej kredytobiorców	230
4.12. Konieczność przywrócenia sprawiedliwości i ukarania banków	239
4.13. Uchybienia banków w realizacji umowy	246
4.14. Ubezpieczenia niskiego wkładu własnego	254
4.15. Wnioski wynikające z analizy orzecznictwa	294
Rozdział 5	
Problem kredytów waloryzowanych do walut obcych jako sytuacja nadzwyczajna	320
5.1. Kryzys frankowy jako wyzwanie: ekonomiczne, prawne, społeczne, polityczne? Uwagi wstępne	320
5.2. Spory wokół kredytów hipotecznych wyrażonych we franku szwajcarskim jako przykład kryzysu prawnego?	326
5.3. Kwestia kredytów waloryzowanych do franka szwajcarskiego jako kryzys społeczny i polityczny	333
5.4. Brak podstaw do uznania kwestii kredytów waloryzowanych do walut obcych za zjawisko nadzwyczajne – przyczynek do dalszych rozważań	335
Rozdział 6	
Zarzuty co do wadliwości umów kredytu waloryzowanego do franka szwajcarskiego: rzeczywista czy pozorna niezgodność z prawem?	343
Rozdział 7	
Rzeczywista płaszczyzna dyskursu w sporze dotyczącym kredytu waloryzowanego do franka szwajcarskiego	359
Rozdział 8	
Sąd w obliczu rozstrzygnięcia sporu na gruncie umowy kredytu waloryzowanego do franka szwajcarskiego	366
Rozdział 9	
Ocena możliwości rozwiązania sporów na gruncie kredytów waloryzowanych do franka szwajcarskiego za pomocą zmian legislacyjnych	379
Zakończenie	383
Bibliografia	385

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- dyrektywa 93/13 – dyrektywa Rady 93/13/EWG z 5.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.Urz. WE L 95, s. 29)
- dyrektywa MIFID I – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/39/WE z 21.04.2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz.Urz. UE L 145, s. 1)
- dyrektywa MIFID II – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/65/UE z 15.05.2014 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych oraz zmieniająca dyrektywę 2002/92/WE i dyrektywę 2011/61/UE (Dz.Urz. UE L 173, s. 349)
- k.c. – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm. i ze sprost.)
- k.p.c. – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 155)
- pr. bank. – ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 1876 ze zm.)
- u.d.i.p. – ustawa z 6.09.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1764)
- ustawa antyspreadowa – ustawa z 29.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 165 poz. 984)

Czasopisma

- GSP – Gdańskie Studia Prawnicze
- PPH – Przegląd Prawa Handlowego
- PUG – Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
- RPEiS – Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny

Inne

- LEX – system informacji prawnej LEX

NBP	- Narodowy Bank Polski
NSA	- Naczelny Sąd Administracyjny
SA	- sąd apelacyjny
SN	- Sąd Najwyższy
SO	- sąd okręgowy
SR	- sąd rejonowy
TSUE	- Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
WSA	- wojewódzki sąd administracyjny

WSTĘP

Niniejsza publikacja stanowi efekt przeprowadzonych badań nad sądowym stosowaniem prawa w sprawach pomiędzy konsumentami i bankami, którzy zawarli umowę kredytu waloryzowanego do waluty obcej¹ przeznaczanego na zakup nieruchomości.

Badania prowadzone były w okresie od listopada 2016 r. do maja 2017 r., a w pozyskiwaniu materiału badawczego uczestniczyła Fundacja Laboratorium Prawa i Gospodarki². Doświadczenie wcześniejszych badań empirycznych oraz badań sądowego stosowania prawa, prowadzonych przez tę Fundację, w tym przede

¹ W niniejszej publikacji posługiwać się będziemy terminami „kredyt waloryzowany do waluty obcej”, „kredyt waloryzowany do kursu waluty obcej” oraz – zastępczo (traktując wszystkie te terminy jako synonimy) – „kredyt denominowany/indeksowany”, starając się unikać niosącego inne znaczenie pojęcia „kredyt walutowy”, a „kredyt frankowy/kredyt we frankach szwajcarskich” traktując jako jeden z rodzajów kredytu waloryzowanego do walut obcych. Podkreślić trzeba jednak, że zarówno komentatorzy, jak i sędziowie orzekający w sprawach spornych pomiędzy kredytobiorcami i bankami nie są tu konsekwentni i bywa, że utożsamiają te pojęcia ze sobą, lekceważąc w ten sposób różnice pomiędzy kredytem, w którym kwota kredytu oznaczona była w walucie obcej i w takiej następowały spłaty poszczególnych rat, od kredytów spłacanych w złotych, w których kurs obcej waluty zastosowano jedynie jako miernik wysokości zobowiązania. Ponadto, poprzez nieuprawnione utożsamianie kredytów indeksowanych/denominowanych z „kredytami frankowymi” lekceważy się fakt, iż kredyty waloryzowane były udzielane również w stosunku do innych walut obcych niż frank szwajcarski (np. dolar amerykański, euro, jen japoński).

² Fundacja Laboratorium Prawa i Gospodarki z siedzibą w Warszawie, wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000455032, to – powstała w 2013 r. z inicjatywy młodych pracowników naukowych Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego – organizacja pozarządowa działająca na rzecz likwidacji barier dla przedsiębiorców w celu rozwoju gospodarczego Polski oraz promująca ideę jak najpełniejszej realizacji konstytucyjnej zasady wolności działalności gospodarczej. Fundacja działa na rzecz otoczenia prawnego sprzyjającego rozwojowi gospodarki i innowacyjności, a także promocji przedsiębiorczości. Funkcjonuje ona w oparciu o połączenie wiedzy naukowej z doświadczeniem praktyków zdobywanym w kancelariach prawnych i administracji publicznej. Fundacja, realizując swoje statutowe cele (monitorowanie procesu stanowienia i stosowania prawa, wspomaganie organizacji przedsiębiorców, izb gospodarczych i organów samorządu gospodarczego w relacjach z organami władzy publicznej, inicjowanie, prowadzenie oraz wspieranie badań naukowych i prac badawczo-rozwojowych w obszarze prawa) zmierza do ograniczenia negatywnych skutków słabości polskiego społeczeństwa obywatelskiego, przeregulowania rzeczywistości społeczno-ekonomicznej, postępującej biurokratyzacji oraz nadużyć władzy, a także zapobiega niekonstytucyjnym lub nadmiernym ograniczeniom konstytucyjnej zasady wolności działalności gospodarczej.

wszystkim zrealizowanego w latach 2014–2016 projektu dotyczącego analizy skuteczności instytucji odpowiedzialności odszkodowawczej za szkodę wyrządzoną niezgodnym z prawem działaniem władzy publicznej sprzed trzech lat, których efektem była publikacja *Odpowiedzialność majątkowa władzy publicznej względem obywateli. Badania empiryczne. Studia nad orzecznictwem*³, zachęcały do realizacji kolejnego projektu według tej samej metodologii. Zastosowana wówczas metoda analizy orzecznictwa sądów powszechnych (ze szczególnym uwzględnieniem sądów rejonowych i okręgowych) była cenną lekcją w postrzeganiu instytucji prawnych z pogranicza prawa prywatnego i publicznego, źródłem interesujących wniosków w przedmiocie sędziowskiego orzekania, a także dostarczyła nam inspiracji i skłoniła do dalszego wykorzystywania tej taktyki prowadzenia badań. Uświadomiliśmy sobie wówczas, jak dalece może różnić się rozstrzygnięcie spraw na szczeblu pierwszej instancji od orzekania w postępowaniu kasacyjnym przez Sąd Najwyższy lub w postępowaniu o stwierdzenie zgodności z Konstytucją RP norm prawnych przez Trybunał Konstytucyjny, a także jak małą wiarygodność mogą mieć wyrażane nieraz zapewnienia o utrwalonej linii orzeczniczej lub ustalonym sposobie rozumienia danej instytucji prawnej w praktyce stosowania prawa oraz deklaracje na temat pewności prawa i realizacji zasady bezpieczeństwa prawnego.

Pomysł przeprowadzenia badań poświęconych prawnej sytuacji konsumentów, którzy zdecydowali się na zawarcie umowy kredytu denominowanego/indeksowanego, pojawił się około półtora roku temu, w trakcie dyskusji na temat konieczności interwencji prawodawcy w stosunki prawne pomiędzy kredytobiorcami i bankami, kiedy zgłaszane były kolejne postulaty *de lege ferenda*, a jedną z propozycji był przedstawiony przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki, zawarty w druku sejmowym nr 811. Zagadnienie kredytu waloryzowanego do kursów walut obcych wydało się nam wówczas problemem interesującym nie tylko od strony *stricte* prawnej i prawniczej, jak również ekonomicznej, lecz także filozoficzno- i teoretycznoprawnej. Śledząc formułowane wtedy wypowiedzi na temat kredytów denominowanych/indeksowanych, odnieśliśmy wrażenie, że problem pada ofiarą wielu uproszczeń, „medialna narracja” niekoniecznie znajduje odzwierciedlenie w stanie prawnym, a zabierający głos komentatorzy pełnią nierzadko rolę nie tylko arbitrów merytorycznie oceniających temat, ale też rzeczników interesu jednej ze stron. Dodatkowo, przy podejmowaniu decyzji o rozpoczęciu badań, bliższa nam była hipo-

³ M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Odpowiedzialność majątkowa władzy publicznej względem obywateli. Badania empiryczne. Studia nad orzecznictwem*, Warszawa 2015. Ponadto, w związku ze zrealizowanymi badaniami, opublikowano też: E. Gierach, M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Odpowiedzialność majątkowa władzy publicznej*, Warszawa 2016; M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Odszkodowanie za niezgodne z prawem wykonywanie władzy. Poradnik*, Warszawa 2015; K. Koźmiński, *Odpowiedzialność odszkodowawcza władzy publicznej w poglądach sędziów*, „Infos” 2015/21, s. 65–79; M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Liability for compensation due to unlawful authority – Polish experiences and hopes* [w:] *State of Democracy, Human Rights and the Rule of Law in Poland*, red. J. Banasiuk, T. Zych, Warszawa 2016, s. 164–177.

teza wskazująca na co najmniej wątpliwy charakter roszczeń kredytobiorców – katalizatorem tych roszczeń nie były bowiem przyczyny tkwiące w samych umowach kredytowych (choć stały się one głównym argumentem kredytobiorców), ale niekorzystna dla kredytobiorców zmiana otoczenia gospodarczego (przede wszystkim zmiana kursu franka szwajcarskiego). Przemawiała do nas argumentacja, zgodnie z którą trudno racjonalnie uznać, że kredytobiorca w chwili zawierania umowy nie mógł przewidzieć niekorzystnych konsekwencji zmiany kursu waluty, do której waloryzowany jest kredyt, a w związku z tym – że został wprowadzony w błąd. Finalizując prace nad niniejszą książką, zmuszeni jesteśmy przyznać, że przewidywania okazały się trafne. Po zweryfikowaniu zagadnienia z wykorzystaniem bogatego materiału orzeczniczego możemy z pełnym przekonaniem stwierdzić, że zagadnienie kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej bywa w przekazie publicystycznym zniekształcane, a zarzuty dotyczące ważności umów kredytu waloryzowanego do walut obcych nie znajdują szerszej akceptacji w orzecznictwie sądów, i to nawet jeśli w konkretnych sprawach sądy niekiedy dostrzegają abuzywność niektórych postanowień umów.

Oprócz praktyki polegającej na prezentowaniu danego zagadnienia w świetle korzystnym dla autora tego stanowiska, zauważalne jest sprowadzenie skomplikowanego problemu do analizy wybranych przepisów prawa cywilnego, konsumenckiego oraz bankowego, przy uwzględnieniu arbitralnie wybranych regulacji unijnych oraz wybiórczym cytowaniu wyrwanych z kontekstu wypowiedzi orzeczniczych. W konsekwencji złożone dylematy prawne bywają pomijane przez poszukiwanie odpowiedzi na proste (często indyferentne prawnie) pytania w stylu „czy banki miały franki?“, „czy banki były uprawnione do oferowania konsumentom gry hazardowej pod pozorem umowy kredytowej?“, „czy sprawiedliwe jest bogacenie się przedsiębiorców na krzywdzie obywateli?“. Co więcej, zapoznanie się z „dyskusją” prowadzoną wokół kredytów denominowanych/indeksowanych prowadzi do wniosku, że pomiędzy uczestniczącymi w niej polemistami niewiele jest w praktyce płaszczyzn porozumienia: odwołując się do jednego systemu prawnego oraz bazując na analogicznych stanach faktycznych, komentatorzy stawiają radykalnie odmienne wnioski – z jednej strony formułowane są na przykład twierdzenia o „nieważności umów kredytowych i konieczności zwrotu wszystkich opłat przez bank” lub zapowiedzi „uzłotowienia kredytów według stałego oprocentowania z dnia podpisania umowy”, z drugiej natomiast strony padają zapewnienia, że zawarte umowy wolne są od wad prawnych, wiążą kredytobiorców mimo poważnych wahań na rynku walutowym i winny być bezwzględnie wykonywane przez obie strony stosunku prawnego. Nie sposób pominąć tych zagadnień, zostaną one również przedstawione w niniejszej publikacji.

Tymczasem dyskusja wokół sytuacji prawnej konsumentów, którzy zdecydowali się zawrzeć z bankiem umowę kredytu waloryzowanego do kursu waluty obcej, wywołuje, jak zostanie to skrótowo zaprezentowane poniżej, wiele pytań, które powinny być postawione, a potrzeba ta jest tym większa z uwagi na propozycję interwencji

legislacyjnej w stosunki między kredytobiorcami i kredytodawcami (zwłaszcza że niektóre z prezentowanych rozwiązań zakładają władczą ingerencję prawodawcy w treść istniejących zobowiązań z mocą wsteczną, a zatem wbrew generalnej konstytucyjnej zasadzie zakazu retroakcji⁴). Są wśród nich też pytania przekraczające ramy refleksji prawnej, na przykład wątpliwość wokół zasadności przyznawania szczególnej ochrony prawnej osobom, które (licząc na opłacalność takiego rozwiązania) zdecydowały się na zawarcie umowy kredytu określonego w walucie, w której nie zarabiały, ale także etyki przedsiębiorców oraz moralności działań banków, które oferowały możliwość uzyskania kredytu, którego koszt uzależniony był od wahań na rynkach walut, lub zawarcia takich umów z konsumentami bez zdolności kredytowej. To pytania natury filozoficznej i filozoficznoprawnej. Nie sposób omówić wnikliwie wszystkich tych wątpliwości (zwłaszcza że dotyczą one tak generalnych kategorii, jak: sprawiedliwość, równość, słuszność, proporcjonalność, bezpieczeństwo czy etyka, a odpowiedź uzależniona jest też od indywidualnej wrażliwości i przyjmowanego światopoglądu), choć – jak zostanie to wykazane w trakcie omawiania zebranego materiału orzeczniczego – polskie sądy (dzieje się to także w przypadku sądów niższej instancji, czyli sądów rejonowych i okręgowych) chętnie odwołują się do takich rozważań i generalnych kategorii teoretycznoprawnych. Choć szczegółowe wyniki badań omówione zostaną w dalszej części książki, już w tym miejscu zasygnalizować można, że orzekający w sprawach kredytów denominowanych/indeksowanych sędziowie Rzeczypospolitej Polskiej niejednokrotnie chętniej „ważą” wartości i zasady prawne oraz badają sytuację osobistą kredytobiorcy, niż skupiają się na literalnym brzmieniu poszczególnych jednostek redakcyjnych Kodeksu cywilnego⁵ lub Prawa bankowego⁶. Ponadto temat wydaje się niezmiernie intrygujący z perspektywy systemowej: analiza orzecznictwa w sprawach kredytów waloryzowanych kursem waluty obcej stanowi doskonały punkt wyjścia do sformułowania generalnych uwag teoretycznoprawnych na temat orzekania sędziowskiego, linii orzeczniczej, realizacji w praktyce konstytucyjnej zasady pewności prawa i bezpieczeństwa prawnego, a także postawy sędziów w skomplikowanych sprawach na styku prawa prywatnego i publicznego. Nie bez znaczenia jest również okoliczność, iż brak jest wciąż publikacji książkowej, która w sposób kompleksowy dotykałaby problemu kredytów denominowanych/indeksowanych z perspektywy orzeczniczej.

Przy podejmowaniu prac nad niniejszą książką towarzyszyła nam intencja uporządkowania dyskusji na temat kredytów waloryzowanych do kursu walut obcych poprzez dokonanie ustaleń w przedmiocie orzecznictwa sądowego w sprawach wytaczanych bankom przez konsumentów oraz (rzadziej) przez banki swoim

⁴ Kwestia ta była przedmiotem wątpliwości m.in. autora ekspertyzy sporządzonej dla Biura Analiz Sejmowych: *Opinia prawna dotycząca projektu ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki* (VIII kadencja, druk sejm. nr 811) z 8.12.2016 r. – zob. <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/opinieBAS.xsp?nr=811> (dostęp: 16.03.2017 r.).

⁵ Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.).

⁶ Ustawa z 29.08.1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. z 2017 r. poz. 1876 ze zm.).

klientom, którzy zdecydowali się zaciągnąć kredyt waloryzowany kursem waluty obcej na zakup nieruchomości. Za potrzebą takiego uporządkowania oraz zobrazowania stanu orzecznictwa w tych sprawach przemawia społeczno-polityczna doniosłość tematu, a zwłaszcza fakt, że – na kilkaset tysięcy osób, których sytuacji prawnej i ekonomicznej dotyka problem – wielu zdecydowało się (lub zdecyduje w przyszłości) wytoczyć powództwo kredytodawcy. Nie jest naszą intencją zniechęcanie (ani też mobilizowanie) kogokolwiek do korzystania z tej formy obrony swoich praw, dalecy jesteśmy zresztą od wiary, by niniejsza publikacja mogła mieć w ogóle taką moc, tym bardziej że wśród rozstrzygnięć sądowych, co zostało zresztą poniżej zaprezentowane, jest wiele przykładów zwycięstw konsumentów w potyczkach z bankiem. Zaprezentujemy jednak wyniki analizy orzecznictwa i wnioski poparte przykładami w postaci wypowiedzi orzeczniczych, uzyskane na skutek zebrania i analizy sporych rozmiarów materiału badawczego, na który złożyło się ponad pięćset orzeczeń sądowych dotyczących stosunków prawnych kredytu denominowanego/indeksowanego, które w ograniczonym stopniu znajdują odzwierciedlenie w publicystyce i wywołać mogą zdziwienie u osób znających temat wyłącznie na podstawie przekazu medialnego.

Przywołaną wyżej książkę poświęconą problematyce odpowiedzialności odszkodowawczej, w której zastosowaliśmy podobną metodę badawczą, rozpoczęliśmy od przypomnienia słynnej wypowiedzi Olivera Wendella Holmesa, jednego z najwybitniejszych przedstawicieli amerykańskiej jurysprudencji oraz praktyki prawniczej XX w., który tłumaczył (zgodnie ze wskazaniem tzw. realizmu prawniczego akcentującego konieczność koncentrowania się na praktycznym aspekcie prawa, „prawie w działaniu” czyli tzw. *law in action*, zamiast *law in the books*), że na prawo należy patrzeć nie z perspektywy abstrakcyjnych norm prawnych albo imperatywów moralnych, lecz z pozycji „złego człowieka” (*bad guy*), oczekującego na wyrok sądowy w swojej sprawie⁷. Innymi słowy, prawem nie są hipotetyczne rozważania wokół rozumienia przepisu X w świetle dyrektyw wykładni językowo-logicznej bądź systemowej, akademickie spory doktrynalne lub poszukiwanie odpowiedzi na pytania zaangażowane aksjologicznie w stylu: „jakimi wartościami powinien kierować się sędzia orzekający w danej sprawie”, lecz raczej realistyczne stawianie sprawy: „jakiego rozstrzygnięcia mojej sprawy mogę w praktyce oczekiwać?”, „jaki wyrok jest osiągalny?”, „czego uczy doświadczenie w podobnych sytuacjach?” oraz „jakie czynniki faktyczne prawdopodobnie zostaną uwzględnione w moim procesie sądowym”? Przedstawiciele realizmu prawnego uczą też, że na dany wyrok mają wpływ indywidualne i niepowtarzalne okoliczności konkretnej sprawy, a nawet chwilowe emocje uczestników danego postępowania, co może prowadzić do smutnej konstatacji, że prawem są tylko jednostkowe rozstrzygnięcia i indywidualne decyzje, nie zaś normy prawne⁸, a nauka prawa zostaje zredukowana

⁷ O.W. Holmes, *The Path of the Law*, „Harvard Law Review” 1897/110, s. 991–1009.

⁸ Pogląd taki prezentował Jerome Frank. Zob. J. Frank, *Law and the Modern Mind*, New York 1930, s. 128.

wówczas do „nauki wyjątkowości” zamiast „nauki prawidłowości”⁹. Wydaje się nam, że możliwe jest przyjęcie stanowiska umiarkowanego pomiędzy obiema skrajnościami, zgodnie z którym prawem jest przede wszystkim „prawo w działaniu”, lecz nie oznacza to zarazem, że (nawet w przypadku chaosu orzeczniczego) analiza rozstrzygnięć sądowych nie może być źródłem uogólniających tez i generalnych wniosków.

Pozostawiając jednak na boku rozważań anglosaskie spory, autorom niniejszej publikacji towarzyszyła właśnie intencja udzielenia odpowiedzi na pytanie, jakie oczekiwania w kwestii skuteczności pozwu są uzasadnione w świetle wyników badań aktualnego orzecznictwa sądowego. Zamiast prowadzić niekoniecznie konstruktywną krytykę polskich sądów za rzekome ignorowanie znaczenia tzw. dyrektywy MIFID I¹⁰, wytykać sędziom niezrozumienie skomplikowanych mechanizmów ekonomicznych, toczyć jałowe spory na temat relacji przepisu art. 69 pr. bank. do art. 353¹ k.c., czy snuć odrealnione wizje „uzłotowienia” kredytu waloryzowanego lub uzasadniać potrzebę interwencji legislacyjnej w relacje kredytobiorca – bank oraz prowadzić inne rozważania w stylu „jak powinno być” – skupiliśmy się na tym, „jak aktualnie jest”.

Podkreślenia wymaga zatem, że w niniejszej publikacji (poza niezbędnym zakresem) unikamy analizy dogmatycznej przepisów prawa cywilnego. Jest to zabieg celowy, gdyż inne podejście sprowadzałoby niniejsze opracowanie do kolejnego głosu w cywilistycznej dyskusji na temat abstrakcyjnej interpretacji poszczególnych przepisów prawa. Zamiast tego Czytelnik odnajdzie w publikacji propozycje systemowego podejścia do sporów na tle kredytów waloryzowanych do walut obcych, mające wymiar teoretycznoprawny i aksjologiczny, a nie dogmatyczny. Propozycje te są pochodną naszych poglądów i wniosków wynikających z przeprowadzonych studiów nad orzecznictwem.

Wnioski z badań sądowego stosowania prawa mogą wydać się zaskakujące, a nawet stronicze, zwłaszcza wówczas, gdy Czytelnik sięgnie po niniejszą książkę tylko z zamiarem potwierdzenia poglądów wcześniej zasłyszanych w publicystyce lub od pełnomocnika procesowego. Już na wstępie zasygnalizować należy, że obraz orzecznictwa polskich sądów w sprawach kredytów waloryzowanych kursem obcej waluty odbiega istotnie od upraszczających przekazów medialnych oraz wyobrażeń prezentowanych przez komentatorów, w tym zwłaszcza w materiałach organizacji kredytobiorców. Doskonaliśmy, symbolicznym wręcz przykładem może być tu orzeczenie, które zapadło

⁹ B. Fried, *The Progressive Assault on Laissez Faire: Robert Hale and the first law and economics movement*, Harvard–London 2001, s. 224; O. Fiss, *The Law as it Could Be*, New York–London 2003, s. 151; C.B. Gray, *Philosophy of Law: An Introduction*, London–New York 2005, s. 28.

¹⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2004/39/WE z 21.04.2004 r. w sprawie rynków instrumentów finansowych zmieniająca dyrektywę Rady 85/611/EWG i 93/6/EWG i dyrektywę 2000/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/22/EWG (Dz.Urz. UE L 145, s. 1).

w trakcie finalizowania prac nad niniejszą publikacją – wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 22.06.2017 r., XXVII Ca 3477/16 (niepubl.), na mocy którego zmieniono wyrok sądu I instancji i oddalono powództwo kredytobiorcy w całości. Choć rozstrzygnięcie to nie mogło być uwzględnione w trakcie prowadzonych badań, a uzasadnienie pisemne autorstwa warszawskiego sądu nie było jeszcze znane w trakcie redagowania tekstu niniejszej publikacji, przyniosło ono spore rozczarowanie kredytobiorcom oraz ich organizacjom¹¹. Sprawa jest o tyle interesująca, iż przytoczone wyżej rozstrzygnięcie wydane przez sąd II instancji zapadło na skutek apelacji banku, który odwołał się od wyjątkowo daleko idącego i przedstawianego jako „precedensowe” i „wytyczające nową linię orzeczniczą” orzeczenia, w którym sąd I instancji „uzłotowił” zobowiązanie kredytowe, tj. pozbawił prawnego znaczenia mechanizm waloryzacji do waluty obcej. Rozwiązanie takie, obiecywane od dawna przez prawników kredytobiorców, spotkało się z entuzjastycznym przyjęciem konsumentów oczekujących, że również ich zobowiązanie umowne zostanie zmodyfikowane przez sąd w ten niezwykle dla nich korzystny sposób. Finalnie jednak orzeczenie to nie utrzymało się w postępowaniu apelacyjnym i poważnie studzi nadzieje na sukcesy kredytobiorców w kolejnych procesach przeciw bankom. Jakie jest znaczenie owego wyroku dla rozważań przedstawionych w niniejszej książce? Dla nas symboliczne. Choć zapadło ono już po przeprowadzeniu analizy materiału orzeczniczego, nie tylko nie zmienia zasadniczych wniosków płynących ze zrealizowanych badań, ale i potwierdza dokonane w ich trakcie obserwacje o zachowawczym stosunku sądów do roszczeń kredytobiorców oraz o dystansie do zapewnień o rychłym i nieuniknionym przełomie w postrzeganiu przez sędziów kredytów denominowanych i indeksowanych.

Aby w sposób maksymalnie przejrzysty zaprezentować metodę, przebieg oraz wnioski z prowadzonych badań, a także ograniczyć ryzyko zarzutów o bezpodstawność prezentowanych wypowiedzi, przyjęto model narracji rzadko spotykany w polskich publikacjach prawniczych. Po generalnym przedstawieniu problemu kredytów denominowanych/indeksowanych, stanu dyskusji na ten temat oraz kluczowych dla sprawy regulacji prawa powszechnie obowiązującego (tzw. ramy prawne), zaprezentowane zostaną: wykorzystana metoda badawcza oraz jej uzasadnienie, przebieg badań wraz z opisem procesu pozyskiwania materiału badawczego oraz efekty w postaci zgromadzonego materiału orzeczniczego. Następnie przeprowadzona zostanie konfrontacja powtarzanych w publicystyce komentarzy z tezami orzeczniczymi sądów. Wykazane zostanie ten w sposób: po pierwsze – jak bardzo sądy podzielone są w postrzeganiu i ocenie poszczególnych problemów prawnych oraz po drugie – jak dalece przekaz medialny może odbiegać od treści akt sądowych i wyroków.

Oddając niniejszą książkę do rąk Czytelnika, pragniemy jeszcze skorzystać z okazji i przywileju autorskiego wyrażenia podziękowań wobec wszystkich osób, które

¹¹ M. Domagalski, *Frankowicze: bank wygrał z kredytobiorcą*, <http://www.rp.pl/Nieruchomosci/306229875-Frankowicze-bank-wygral-z-kredytobiorca.html#ap-1> (dostęp: 2.07.2017 r.).

udzieliły nam pomocy i bez których wsparcia badania nie mogłyby zostać przeprowadzone lub ich przebieg byłby poważnie utrudniony. Podziękowania kierujemy przede wszystkim do współpracowników Fundacji Laboratorium Prawa i Gospodarki zaangażowanych w pomoc w pozyskaniu, selekcji i usystematyzowaniu materiału badawczego, a także prezesów i wiceprezesów sądów, którzy pozytywnie odpowiedzieli na wnioski o udostępnienie informacji publicznej (choć wiązało się to nieraz z ogromem pracy administracji sądowej, polegającej na konieczności anonimizacji, przekształcenia i przekazania w formie drukowanej albo elektronicznej licznych wyroków). Pragniemy dodać, że pozyskany materiał badawczy został wzbogacony o orzeczenia uzyskane od stron postępowań sądowych (powodów i pozwanych w kilkunastu procesach), którzy zgodzili się udostępnić nam akta spraw oraz wydane rozstrzygnięcia, a także na skutek zaangażowania organizacji kredytodawców i kredytobiorców – dzięki życzliwości władz Związku Banków Polskich uzyskano pakiet około siedemdziesięciu orzeczeń, natomiast strony internetowe organizacji kredytobiorców posłużyły jako źródło około stu kolejnych rozstrzygnięć¹². Wyrazy wdzięczności kierujemy również do Recenzenta, Pana Profesora Huberta Izdebskiego, którego cenne sugestie i wnikliwe uwagi przyczyniły się do nadania ostatecznego kształtu niniejszej publikacji. Jesteśmy także zobligowani wyrazić szczególną wdzięczność władzom Uniwersytetu Warszawskiego oraz tamtejszego Wydziału Prawa i Administracji, które zapewniły nam komfortowe warunki prowadzenia badań, mimo kontrowersyjnego, wywołującego społeczne emocje tematu oraz, nieuprawnionej naszym zdaniem, próby wywarcia presji na nas oraz wstrzymania prowadzonych badań¹³.

Warszawa, wrzesień 2017 r.

Autorzy

¹² Warto już w tym miejscu podkreślić, że orzeczenia dostarczone przez kredytobiorców i kredytodawców rzadko się pokrywały (powtarzały), a treść przekazywanych rozstrzygnięć pozwala sformułować tezę, że każda ze stron eksponowała przede wszystkim korzystne dla siebie orzeczenia. W konsekwencji dopiero zebranie wszystkich orzeczeń (stworzenie jednej bazy) pozwala sformułować wiarygodne tezy generalne.

¹³ Publikacja naszego artykułu *Frankowicze – nabici w kredyt czy w usługę prawną?*, „Rzeczpospolita” z 18.03.2017 r., <http://www.rp.pl/Rzecz-o-prawie/303189983-Frankowicze--nabici-w-kredyt-czy-w-uslugę-prawna.html#ap-1> (dostęp: 17.04.2017 r.), wywołała falę niezadowolenia wśród części środowiska kredytobiorców, co znalazło wyraz w setkach listów skierowanych do władz uczelni, wydziału oraz na nasze uniwersyteckie, fundacyjne oraz prywatne elektroniczne skrzynki pocztowe. Trudno uznać, by korespondencja ta wyrażała krytykę merytoryczną i stanowiła punkt wyjścia do konstruktywnej dyskusji na poruszony w artykule temat, a zawarte w niektórych wiadomościach groźby, emocjonalne oskarżenia, zarzuty nieoparte jakimikolwiek faktami oraz obelgi nie nadają się do cytowania.

Próbę merytorycznej polemiki podjęli natomiast D. Biernat, M. Lach, *Spory frankowiczów z bankami mają sens*, „Rzeczpospolita” z 26.03.2017 r., <http://www.rp.pl/Rzecz-o-prawie/303269997-Spory-frankowiczow-z-bankami-maja-sens.html> (dostęp: 23.04.2017 r.); D. Biernat, M. Lach, *Frankowicze: nie taki ten proces straszny*, „Rzeczpospolita” z 15.04.2017 r., <http://www.rp.pl/Rzecz-o-prawie/304159998-Frankowicze-nie-taki-ten-proces-straszny.html#ap-1> (dostęp: 23.04.2017 r.).

Nie wyprzedzając wniosków wynikających z badań, podtrzymujemy w pełni tezy zaprezentowane w: *Frankowicze – nabici w kredyt czy w usługę prawną?*

Rozdział 1

SPORY KREDYTOBIORCÓW Z BANKAMI – AKTUALNY STAN DYSKUSJI

1.1. Waga problemu

Instytucja hipotecznego bankowego kredytu denominowanego/indeksowanego do waluty obcej była do niedawna instrumentem wykorzystywanym powszechnie przez znaczną grupę obywateli państw europejskich w celu zdobycia kapitału na zakup lokalu mieszkalnego. Kredyty te cieszyły się dużą popularnością nie tylko w Polsce i innych krajach członkowskich tzw. nowej Unii (tj. takich, których akcesja przypada na okres ostatnich kilkunastu lat, jak Czechy, Słowacja, Rumunia, Węgry i Chorwacja), ale również wśród kredytobiorców z Austrii (szacuje się, że w Austrii zobowiązania z tytułu kredytów walutowych dotyczyły sytuacji ok. 150 tys. gospodarstw domowych)¹, Grecji², Włoch, Hiszpanii oraz Portugalii, lecz także i poza granicami Wspólnoty: w Serbii, na Ukrainie (gdzie zagadnienie to przyczyniło się do powstania kontrowersji ustrojowej, a być może nawet precedensu konstytucyjnego, ponieważ – wobec sprzeciwu banku centralnego oraz kilku ministrów – parlament zaaprobował ustawę, z której popierania wycofała się grupa parlamentarzystów dzień po głosowaniu³) i Rosji (w przypadku tego kraju na obniżenie wartości lokalnej waluty, rubla, miały wpływ dodatkowo takie czynniki, jak: trwające od kilku lat spowolnienie gospodarcze, spadek cen ropy naftowej w drugim półroczu 2014 r., wreszcie wprowadzone w tym roku sankcje ekonomiczne państw zachodniej Europy

¹ J. Ramotowski, *Frank zaraza bilanse banków nie tylko w środkowej Europie*, <https://www.obserwatorfinansowy.pl/tematyka/bankowosc/frank-zaraza-bilanse-bankow-nie-tylko-w-srodkowej-europie/> (dostęp: 3.03.2017 r.).

² A. Skordas, *'Black Thursday' for 60,000 Greek Borrowers of Swiss Banks*, <http://greece.greekreporter.com/2015/01/15/black-thursday-for-60000-greek-borrowers-of-swiss-banks/#sthash.CXYfp1o1.dpuf> (dostęp: 1.03.2017 r.).

³ *Ukraiński parlament przewalutowuje kredyty walutowe. Ministerstwo finansów oburzone*, http://wyborcza.pl/1,155287,18294865,Ukraiński_parlament_przewalutowuje_kredyty_walutowe_.html (dostęp: 2.03.2017 r.); *Poroshenko returns bill on restructuring currency credits to parliament*, <http://en.interfax.com.ua/news/economic/312715.html> (dostęp: 10.03.2017 r.).

i Stanów Zjednoczonych)⁴. O ile w państwach Unii Europejskiej najchętniej decydowano się na waloryzację w stosunku do franka szwajcarskiego (choć posługiwano się też innymi walutami, np. kursem jena japońskiego albo funta brytyjskiego), kredytobiorcy ukraińscy i rosyjscy korzystali częściej z kredytu „przeliczanego” wobec dolara amerykańskiego albo euro.

Ze względu na społeczną doniosłość sprawy w wielu krajach europejskich, których obywatele zostali dotknięci konsekwencjami ekonomicznymi zmian kursowych, w niektórych z nich doszło do politycznej i „twardej” (legislacyjnej) interwencji ustawodawcy w treść kredytowego stosunku zobowiązaniowego – uzasadnianej przez polityków nieoczekiwaną zmianą stosunków społecznych i ekonomicznych⁵, natomiast w wielu innych (m.in. w Polsce) przedstawiano i poddano dyskusji projekty takich aktów normatywnych⁶. Różne były zresztą też ekonomiczne i prawne skutki takiej „twardej” (ustawowej) ingerencji. Z jednej strony podnoszono, że wsparcie dla kredytoborców walutowych dokonało się kosztem innych obywateli (zdaniem krytyków dotknęły ich również skutki finansowe tej operacji, przynajmniej w sposób pośredni, tj. banki „zrekompensowały” sobie straty na spreadach lub „przewalutowaniu” kredytów poprzez podniesienie opłat dla innych klientów), a i tak nie usatysfakcjonowały wszystkich beneficjentów. Z drugiej strony stanowiła ona nieraz tylko przedłużenie i zaostrzenie sporu o legalność kredytów walutowych oraz prawną dopuszczalność ingerencji prawodawcy w ten stosunek prawny (niedawno rumuński Trybunał Konstytucyjny uznał za niezgodną z konstytucją ustawę, która pozwalała dłużnikom mającym kredyty we frankach szwajcarskich na ich „przewalutowanie” po kursie sprzed wzmocnienia tej waluty⁷).

Problem nie jest zatem wyłącznie polski, zmiany na rynku kursów walut dotknęły wielu obywateli Unii Europejskiej, w tym także krajów tzw. starej Unii. „Na przestrzeni kilku lat przed wybuchem kryzysu finansowego na polskim rynku dynamicznie rozwinął się rynek kredytów wspierających nabywanie mieszkań, przede wszystkim kredytów hipotecznych. Kredytobiorcy, szczególnie w latach 2007–2009, masowo zaciągali kredyty denominowane w walutach obcych, głównie we franku szwajcarskim, często nie rozumiejąc mechanizmu ustalania przez bank ceny waluty, określanego jako spread walutowy. Popularność kredytów powszechnie mylonych

⁴ M. Domańska, *Rosyjski sektor bankowy: rok w kryzysie*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2016-03-29/rosyjski-sektor-bankowy-rok-w-kryzysie> (dostęp: 3.03.2017 r.).

⁵ Do uchwalenia przepisów, które ingerowały w stosunki prawne kredytu waloryzowanego do waluty obcej, doszło m.in. na Węgrzech, w Chorwacji, Serbii i Rumunii.

⁶ Tytułem przykładu: projekt ustawy z 5.08.2015 r. o szczególnych zasadach restrukturyzacji walutowych kredytów mieszkaniowych w związku ze zmianą kursu walut obcych do waluty polskiej oraz o zmianie niektórych ustaw (VII kadencja, druk sejm. nr 3660) albo projekt ustawy o zasadach zwrotu niektórych należności wynikających z umów kredytu i pożyczki (VIII kadencja, druk sejm. nr 811).

⁷ B. Wawryszuk, *Rumuński Trybunał zakwestionował ustawę dotyczącą kredytów we frankach*, <http://www.money.pl/gospodarka/unia-europejska/wiadomosci/arttykul/kredyty-w-chf-trybunal-konstytucyjny-rumunia,15,0,2258959.html> (dostęp: 10.03.2017 r.).

z walutowymi wywołała zainteresowanie tym problemem⁸. Zdecydowana większość polskich kredytobiorców walutowych to osoby, które zawarły umowę kredytu waloryzowanego w stosunku do kursu franka szwajcarskiego (stąd ich określenie w krajowej publicystyce mianem „frankowicze”⁹). Dla ich sytuacji szczególne zatem znaczenie miała polityka Szwajcarskiego Banku Narodowego, a zwłaszcza wydarzenia z „czarnego czwartku” (15.01.2015 r.), kiedy to ogłoszona została decyzja o porzuceniu polityki minimalnego kursu wymiany euro na franka szwajcarskiego (tzw. uwolnienie kursu franka), co spowodowało gwałtowne umocnienie się (wzrost wartości) franka względem innych walut.

Opisując problem bardziej obrazowo: o ile notowania walut w ciągu dnia zmieniają się względem siebie na ogół w skali 2–3%, „czarny czwartek” przyniósł aprecjację franka na poziomie 20–30%¹⁰. W praktyce oznaczało to dla polskich inwestorów i konsumentów rozliczających się w szwajcarskiej walucie, że „frank szwajcarski, który jeszcze rano kosztował 3,54 zł, poszybował gwałtownie w górę osiągając w szczytowym momencie poziom 5,19 zł”¹¹, i choć po kilku dniach kurs franka finalnie obniżył się (osiągając poziom 4,2–4,3 zł), kredytobiorcy (szacuje się, że dotknęło to grupy ok. 500–700 tys. kredytobiorców oraz członków ich gospodarstw domowych i rodzin) i tak postawieni zostali w obliczu obowiązku spłacania zdecydowanie wyższych rat, niż zakładali w momencie podpisywania umowy (gdy, co też trzeba podkreślić, relacja złotego do franka była wyjątkowo korzystna).

W krajowej dyskusji na temat kredytów indeksowanych i denominowanych powiedziano już wiele. Zagadnieniu temu poświęcono uwagę nie tylko w licznych materiałach opublikowanych w prasie, radiu, telewizji oraz mediach elektronicznych, ale powstały również całe portale internetowe i blogi komentatorów prawno-ekonomicznych poświęcone wyłącznie tej tematyce¹², było ono także przedmiotem opracowań przygotowanych przez środowisko kredytodawców¹³ oraz kredytobiorców¹⁴, wypowiedzi wielu organów władzy publicznej oraz reprezentantów parlamentarnych oraz pozaparlamentarnych partii politycznych, a także przedstawicieli uni-

⁸ W. Góralczyk, *Problemy współczesnej bankowości*, LEX.

⁹ W niniejszej publikacji posługiwać będziemy się nim rzadziej, stosując raczej szersze pojęcie „kredytobiorca”, choć słowo „frankowicz” nie ma pejoratywnego wydźwięku i sami kredytobiorcy chętnie się nim posługują.

¹⁰ *Analizy: uwolnienie kursu franka to ryzykowna decyzja*, PAP, 15.01.2015 r., <https://www.pb.pl/analizy-uwolnienie-kursu-franka-to-ryzykowna-decyzja-780454> (dostęp: 2.03.2017 r.).

¹¹ R. Banaszak, *Dramatyczny wzrost kursu franka szwajcarskiego*, 17.01.2015 r., <http://www.kalkulator.pl/dramatyczny-wzrost-kursu-franka-szwajcarskiego/> (dostęp: 3.03.2017 r.).

¹² Przykładowo: Stop Bankowemu Bezprawiu, <https://www.bankowebezprawie.pl/> (dostęp: 3.03.2017 r.); Odfrankuj Kredyt, <http://www.odfrankujkredyt.info/> (dostęp: 3.03.2017 r.); Stowarzyszenie na rzecz obrony praw konsumenta i obywatela „Pro Futuris”, <http://www.profuturis.eu/> (dostęp: 3.03.2017 r.); <http://www.frankiwbph.pl/> (dostęp: 3.03.2017 r.); Frankowcy, <http://www.frankowcy.org.pl/> (3.03.2017 r.).

¹³ *Biała księga kredytów CHF w Polsce*, Warszawa 2015.

¹⁴ T. Sadlik (red.), *Biała księga kredytów we frankach w Polsce – historia i analizy*, Kraków 2015.

Krzysztof Koźmiński – doktor nauk prawnych, adiunkt na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersyte- tu Warszawskiego; ekspert organizacji pozarządowych; prezes Fundacji „Laboratorium Prawa i Gospo- darki”; specjalizuje się w prawie konstytucyjnym i administracyjnym; do obszarów jego zainteresowań naukowych należą zagadnienia z zakresu teorii prawa oraz prawa publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem problemu wykładni prawa, niepozytywistycznych kierunków w prawoznawstwie, po- lityki prawa i szeroko rozumianej legisprudencji.

Michał Jabłoński – doktor nauk prawnych; adwokat w Izbie Adwokackiej w Warszawie; wiceprezes Fundacji „Laboratorium Prawa i Gospodarki”; współpracuje z jedną z największych polskich kance- larii prawniczych, gdzie zajmuje się przede wszystkim sporami przedsiębiorców z państwem; jego zainteresowania naukowe koncentrują się głównie na prawie publicznym (w tym prawie administra- cyjnym i konstytucyjnym), a także na problematyce sporów sądowych, stosowania prawa i wymiaru sprawiedliwości.

Książka jest efektem nowatorskich badań nad orzecznictwem sądowym w sprawach sporów między kredytobiorcami i bankami o kredyty waloryzowane do walut obcych. Autorzy prezentują ich wyniki ze szczególnym uwzględnieniem najnowszego orzecznictwa, tj. rozstrzygnięć (zarówno prawomoc- nych, jak i nieprawomocnych) zapadłych przed sądami Rzeczypospolitej Polskiej. Omawiają w tym kontekście m.in.:

- problematykę spreadu,
- zagadnienia zmiennego oprocentowania,
- różnice i podobieństwa między kredytami denominowanymi/indeksowanymi a opcjami walutowymi,
- instytucję ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

W publikacji omówiono również linie orzecznicze, modele sądowego orzekania oraz postawę sędziów w procesach kredytobiorców z bankami.

Ze względu na dużą liczbę toczących się i inicjowanych postępowań sądowych między kredytobiorcami a bankami książka jest przeznaczona głównie dla prawników praktyków: sędziów, adwokatów, radców prawnych i prokuratorów, a także kadr kierowniczych instytucji finansowych, przedsiębiorców działa- jących w branży nieruchomości oraz pracowników administracji.

„Nie powinno ulegać wątpliwości, że podjęta problematyka, stale aktualna, jest ważna z punktu widze- nia zarówno społeczno-politycznego, jak i praktyki prawniczej, a książka może, ze względu na swoje walory praktyczne, być atrakcyjna dla czytelników zainteresowanych problematyką tych szczególnych kredytów walutowych, czy to ze względu na własne zaangażowanie kredytowe, czy, przede wszystkim, własne zawodowe potrzeby prawnicze. Tego rodzaju publikacja na rynku wydawniczym dotąd nie występuje”.

Prof. dr hab. Hubert Izdebski

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01
ZAMOWIENIA@WOLTERSKLWUER.PL
WWW.PROFINFO.PL

